

Η
ΕΝΙΑΙΑ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ
ΜΟΝΟΜΕΛΕΣ ΚΛΙΜΑΚΙΟ

Συνήλθε στις 10 Οκτωβρίου 2022 με την εξής σύνθεση Χρυσάνθη Χαραλαμποπούλου, δυνάμει της με αριθμ. 1737/2022 Πράξης Μονομελούς Κλιμακίου της ΕΑΔΗΣΥ.

Για να εξετάσει την, από 02.09.2022, Προδικαστική Προσφυγή με Γενικό Αριθμό Κατάθεσης (ΓΑΚ) - ΕΑΔΗΣΥ 1214/02.09.2022 της προσφεύγουσας με την επωνυμία «... ..» και τον διακριτικό τίτλο «... ..», νομίμως εκπροσωπούμενης.

Κατά του ν.π.δ.δ. με την επωνυμία (εφεξής αναθέτουσα αρχή), όπως νόμιμα εκπροσωπείται.

Της παρεμβαίνουσας με την επωνυμία «... ..» και τον διακριτικό τίτλο «... ..», νομίμως εκπροσωπούμενης.

Με την ανωτέρω Προδικαστική Προσφυγή η προσφεύγουσα επιδιώκει, όπως ακυρωθεί η υπ' αριθμ. .../2022 Απόφαση της Ο.Ε της αναθέτουσας αρχής, κατ' αποδοχή του, από 10.08.2022, Πρακτικού ελέγχου των δικαιολογητικών κατακύρωσης (No 3) της Επιτροπής Διενέργειας του υπόψη Διαγωνισμού, στην οποία ενσωματώθηκε και η υπ' αριθμ. .../2022 Απόφαση της Οικονομικής Επιτροπής, με την οποία εγκρίθηκαν τα Πρακτικά No 1 και No2, που εκδόθηκαν στο πλαίσιο του δημόσιου ανοικτού ηλεκτρονικού Διαγωνισμού με τίτλο: «Προμήθεια και εγκατάσταση μουσειακού εξοπλισμού για το Κέντρο Υποκίνησης Προαγωγής Βιοποικιλότητας στο πλαίσιο του έργου «Fauna Assessment and management to safeguard Biodiversity in cross?border mountainous areas of Bulgaria and Greece 'BIOINNOVATE'», συνολικού προϋπολογισμού 57.200,05€ συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ (46.129,07€ ποσό άνευ ΦΠΑ) και με διάρκεια τρεις (3) μήνες», με κριτήριο

κατακύρωσης την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά μόνο βάσει τιμής (με αρ. πρωτ. .../09.06.2022 Διακήρυξη, Συστημικός αριθμός Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ: ...).

Με την Παρέμβαση, η παρεμβαίνουσα ζητεί, όπως απορριφθεί καθολοκληρίαν η υπό κρίση Προδικαστική Προσφυγή και όπως διατηρηθεί η ισχύς της συμπροσβαλλόμενης υπ' αριθμ. .../2022 Απόφασης της Ο.Ε της αναθέτουσας αρχής, με την οποία απορρίφθηκε η Προσφορά της προσφεύγουσας.

**Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα
Σκέφτηκε κατά τον Νόμο**

1. Επειδή, για την άσκηση της Προδικαστικής Προσφυγής προκύπτει πως έχει προσκομιστεί, ελεγχθεί και δεσμευτεί το υπ' αριθμ., ποσού εξακοσίων ευρώ 600,00€ αναλογούν Παράβολο υπέρ Ελληνικού Δημοσίου, σύμφωνα με τα άρθρα 363 παρ. 1 του Ν. 4412/2016 (Α' 147) και 5 παρ. 1 του Π.Δ. 39/2017 «Κανονισμός Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών ενώπιον της ΑΕΠΠ» (Α' 64) (εφεξής Κανονισμός).

2. Επειδή, η προσφεύγουσα άσκησε την, από 02.09.2022, Προδικαστική Προσφυγή της, με Γενικό Αριθμό Κατάθεσης ΕΑΔΗΣΥ 1214/02.09.2022, με χρήση του τυποποιημένου εντύπου της Αρχής. όπως προβλέπεται από τα άρθρα 362 παρ. 2 του Ν. 4412/2016 και 8 παρ. 2 του Κανονισμού.

3. Επειδή, η ως άνω Προδικαστική Προσφυγή στρέφεται κατά πράξης που εκδόθηκε στο πλαίσιο δημόσιου, ανοικτού, ηλεκτρονικού Διαγωνισμού, συνολικού προϋπολογισμού 57.200,05€ συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α 24%, ανώτερου του ορίου που θεσπίζεται στο άρθρο 345 του Ν. 4412/2016 για την καθ' ύλη αρμοδιότητα της Αρχής, ενώ επιπλέον θεμελιώνεται και η κατά χρόνο αρμοδιότητά της, όπως απαιτείται από τις μεταβατικές διατάξεις του άρθρου 379 παρ. 7 του Ν. 4412/2016, τροποποιηθείσας της διάταξης,

δυνάμει του άρθρου 43 παρ. 4 του Ν. 4487/2017 (Α' 116), δεδομένου ότι η αντίστοιχη διαγωνιστική διαδικασία εκκίνησε μετά τις 26.06.2017.

4. Επειδή, εμπρόθεσμα η προσφεύγουσα προσβάλλει την ως άνω πράξη, καθόσον η κατ' αυτής Προδικαστική Προσφυγή έχει κατατεθεί εντός της προθεσμίας που ορίζουν τα άρθρα 361 παρ. 1 περ. (α) Ν. 4412/2016 και 4 παρ. 1 περ. (α) του Κανονισμού. Σημειώνεται ότι η προσβαλλόμενη υπ' αριθμ. .../2022 Απόφαση της Ο.Ε της αναθέτουσας αρχής, με Θέμα: «Έγκριση Πρακτικού 3 ελέγχου των δικαιολογητικών κατακύρωσης για την προμήθεια με τίτλο “Προμήθεια και εγκατάσταση μουσειακού εξοπλισμού για το Κέντρο Υποκίνησης Προαγωγής Βιοποικιλότητας στο πλαίσιο του έργου «Fauna Assessment and management to safeguard Biodiversity in cross-border mountainous areas of Bulgaria and Greece 'BIO-INNOVATE”», στην οποία ενσωματώνεται η υπ' αριθμ. .../2022 Απόφαση της Ο.Ε της αναθέτουσας αρχής, αναρτήθηκε στον διαδικτυακό τόπο του επίμαχου Διαγωνισμού (Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ) στις 24.08.2022.

5. Επειδή, η προσφεύγουσα, που υπέβαλε την με αριθμό ... Προσφορά στον εν θέματι Διαγωνισμό, η οποία απορρίφθηκε με την προσβαλλόμενη υπ' αριθμ. .../2022 Απόφαση της αναθέτουσας αρχής, θεμελιώνει άμεσο, ενεστώς και προσωπικό έννομο συμφέρον για την άσκηση της εξεταζόμενης Προδικαστικής Προσφυγής. Πιο συγκεκριμένα, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι υφίσταται δυσχερώς επανορθώσιμη βλάβη, σύμφωνα με το άρθρο 360 παρ. 1 του Ν. 4412/2016, καθόσον με την υπ' αριθμ. .../2022 Απόφαση της Ο.Ε της αναθέτουσας αρχής, που ενσωματώθηκε στην υπ' αριθμ. .../2022 Απόφαση, μη νομίμως απορρίφθηκε η Προσφορά της *«...κατά το στάδιο της αξιολόγησης του περιεχομένου των ηλεκτρονικών φακέλων δικαιολογητικά συμμετοχής-τεχνικές προσφορές λόγω δήθεν ακυρότητας της ψηφιακής μας υπογραφής λόγω έλλειψης χρονοσήμανσης...»*.

Α) Όπως ειδικότερα υποστηρίζει η προσφεύγουσα: *«[...] Στην εν λόγω διαγωνιστική διαδικασία υποβλήθηκαν νομίμως και εμπροθέσμως δύο (2) προσφορές: α) από την εταιρεία μας και β) από την εταιρεία με την επωνυμία “... ..”.* Με το υπ' αριθ. 1ο/01-07-2022 Πρακτικό της Επιτροπής διενέργειας του διαγωνισμού κρίθηκε κατά την εξέταση του περιεχομένου

των ηλεκτρονικών φακέλων δικαιολογητικά συμμετοχής- τεχνικές προσφορές αναφορικά με τον φορέα μας πως η ψηφιακή υπογραφή που συνόδευε το ΕΕΕΣ και τις υπεύθυνες δηλώσεις που υποβάλαμε δεν ήταν έγκυρη και η προσφορά μας θεωρήθηκε απορριπτέα παρά την έγκυρη εγγυητική επιστολή και την πληρότητα των λοιπών δικαιολογητικών με το εξής σκεπτικό: «Η μη εγκυρότητα της ψηφιακής υπογραφής στο ΕΕΕΣ σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 37 του Ν. 4412/2016 στο οποίο ορίζονται τα εξής : «1.Το επίπεδο ασφαλείας του ΕΣΗΔΗΣ πρέπει να είναι ανάλογο προς τους κινδύνους. 2.Στα εργαλεία και τις συσκευές για την ηλεκτρονική διαβίβαση και παραλαβή προσφορών, καθώς και για την ηλεκτρονική παραλαβή αιτήσεων συμμετοχής πρέπει: α) να είναι διαθέσιμες στους ενδιαφερομένους οι πληροφορίες σχετικά με τις προδιαγραφές για την ηλεκτρονική υποβολή προσφορών και αιτήσεων συμμετοχής, συμπεριλαμβανομένης της κρυπτογράφησης και της χρονοσήμανσης, β) να απαιτούνται προηγμένες ηλεκτρονικές υπογραφές, όπως ορίζονται στον Κανονισμό (ΕΕ) 910/2014. Οι αναθέτουσες αρχές πρέπει να αποδέχονται τις προηγμένες ηλεκτρονικές υπογραφές που υποστηρίζονται από αναγνωρισμένο πιστοποιητικό, λαμβάνοντας υπόψη αν τα πιστοποιητικά χορηγούνται από έναν πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης, ο οποίος περιλαμβάνεται στον κατάλογο εμπιστευσης που προβλέπεται στην Απόφαση 2009/767/ΕΚ της Επιτροπής, ανεξάρτητα από το αν έχουν δημιουργηθεί με ή χωρίς ασφαλή διάταξη δημιουργίας υπογραφών, με την επιφύλαξη της συμμόρφωσης με τις ακόλουθες προϋποθέσεις.....» έχει ως συνέπεια η προσφορά της εταιρείας «... .. να κριθεί απορριπτέα». Ειδικότερα, στο υπ' αριθ. 1 Πρακτικό εξηγείται ότι το ΕΕΕΣ και οι υπεύθυνες δηλώσεις που καταθέσαμε δεν φέρουν έγκυρη ψηφιακή υπογραφή και περαιτέρω παρατίθεται η εικόνα : [...]

Επομένως, γίνεται αντιληπτό ότι η πλημμέλεια της ψηφιακής μας υπογραφής έγκειται **στην έλλειψη χρονοσήμανσης** όπως αποτυπώνεται στο οικείο Πρακτικό. Τα δικαιολογητικά και η τεχνική προσφορά που κατέθεσε ο οικονομικός φορέας “.... ..” ελέγχθηκαν και κρίθηκαν όλα πλήρη, συνεπώς έγινε αποδεκτός. Στο υπ' αριθ. 2ο/01-07-2022 Πρακτικό της Επιτροπής αποτυπώνεται η αξιολόγηση της οικονομικής προσφοράς του μοναδικού προκριθέντος υποψήφιου αναδόχου ...

επομένως η Επιτροπή εισηγήθηκε την αποδοχή της προσφοράς του συνολικού ποσού 45.100,00€ άνευ ΦΠΑ, καθώς ήταν πλήρης, σύμφωνη με τους όρους της διακήρυξης και τις τεχνικές προδιαγραφές και ήταν ο μοναδικός αποδεκτός συμμετέχων σε αυτό το στάδιο του διαγωνισμού, ενώ επίσης πρότεινε την ανάδειξή του ως προσωρινού αναδόχου. Τα ως άνω Πρακτικά 1 και 2 από 01-07-2022 εγκρίθηκαν στο σύνολό τους με την υπ' αριθ. .../2022 Απόφαση της Οικονομικής Επιτροπής. Ακολούθως η Επιτροπή εισηγήθηκε με το υπ' αριθ. 3ο Πρακτικό από 10-08-2022 να κατακυρωθεί η προμήθεια ... στην εταιρεία «... .. «....» γιατί κατέθεσε έπειτα από σχετική πρόσκληση όλα τα απαιτούμενα δικαιολογητικά κατακύρωσης. Όπως φαίνεται από το απόσπασμα του πρακτικού της 45ης Συνεδρίασης της Οικονομικής Επιτροπής του, στο πλαίσιο της οποίας εκδόθηκε η υπ' αριθ. .../2022 Απόφαση η αναθέτουσα αποφάσισε να εγκρίνει το Πρακτικό 3 του ηλεκτρονικού διαγωνισμού για την αποδοχή των δικαιολογητικών κατακύρωσης του προσωρινού αναδόχου και να κατακυρώσει το διαγωνισμό στην εταιρεία «... .. «....», γιατί κατέθεσε όλα τα απαιτούμενα δικαιολογητικά με οικονομική προσφορά συνολικού ποσού 45.100,00€ άνευ ΦΠΑ. Η υπ' αριθ. .../2022 Απόφαση του Δήμου στην οποία ενσωματώνεται η υπ' αριθ. .../2022 απόφαση, καθώς και τα Πρακτικά 1,2 και 3 μας κοινοποιήθηκαν την 24-08-2022, όπως προκύπτει από το υπ' αριθ. πρωτ. .../24-08-2022 διαβιβαστικό σημείωμα. [...]

Β. Εν συνεχεία, η προσφεύγουσα αναφέρει τα εξής: «... Σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 910/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Ιουλίου 2014, σχετικά με την ηλεκτρονική ταυτοποίηση και τις υπηρεσίες εμπιστοσύνης για τις ηλεκτρονικές συναλλαγές στην εσωτερική αγορά και την κατάργηση της οδηγίας 1999/93/ΕΚ (ΕΕ L 257 της 28.8.2014), προβλέπεται στο άρθρο 25 ότι: «1. Δεν απορρίπτονται η νομική ισχύς και το παραδεκτό της ηλεκτρονικής υπογραφής ως αποδεικτικού στοιχείου σε νομικές διαδικασίες μόνο λόγω του γεγονότος ότι είναι σε ηλεκτρονική μορφή ή ότι δεν πληροί όλες τις απαιτήσεις για τις εγκεκριμένες ηλεκτρονικές υπογραφές. 2. Η εγκεκριμένη ηλεκτρονική υπογραφή έχει νομική ισχύ ισοδύναμη με την ιδιόχειρη υπογραφή. 3. Εγκεκριμένη ηλεκτρονική υπογραφή βασιζόμενη σε

εγκεκριμένο πιστοποιητικό που έχει εκδοθεί σε ένα κράτος μέλος αναγνωρίζεται ως τέτοια σε όλα τα άλλα κράτη μέλη», στο άρθρο 26 ότι: «Μία προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή πληροί τις ακόλουθες απαιτήσεις: α) συνδέεται κατά τρόπο μοναδικό με τον υπογράφοντα β) είναι ικανή να ταυτοποιεί τον υπογράφοντα γ) δημιουργείται με δεδομένα δημιουργίας ηλεκτρονικής υπογραφής τα οποία ο υπογράφων μπορεί, με υψηλό βαθμό εμπιστοσύνης, να χρησιμοποιεί υπό τον αποκλειστικό του έλεγχο, και δ) συνδέεται με τα δεδομένα που έχουν υπογράψει σε σχέση με αυτήν κατά τρόπο ώστε να μπορεί να ανιχνευθεί οποιαδήποτε επακόλουθη τροποποίηση των εν λόγω δεδομένων» και στο άρθρο 27 ότι: «1. ... 2. Εάν ένα κράτος μέλος απαιτεί προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή που βασίζεται σε εγκεκριμένο πιστοποιητικό για τη χρήση μιας επιγραμμικής υπηρεσίας που προσφέρεται από φορέα του δημόσιου τομέα ή για λογαριασμό του, το εν λόγω κράτος μέλος αναγνωρίζει τις προηγμένες ηλεκτρονικές υπογραφές που βασίζονται σε εγκεκριμένο πιστοποιητικό και τις εγκεκριμένες ηλεκτρονικές υπογραφές τουλάχιστον με τους μορφότυπους ή με τις μεθόδους που καθορίζονται στις εκτελεστικές πράξεις που αναφέρονται στην παράγραφο 5».

Με το Π.Δ 150/2001 (Α` 125), με το οποίο προσαρμόστηκε η ελληνική νομοθεσία προς τις διατάξεις της προγενέστερης Οδηγίας 1999/93/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το κοινοτικό πλαίσιο για ηλεκτρονικές υπογραφές, ορίζονται τα εξής: Σύμφωνα με το άρθρο 2 του εν λόγω Π.Δ. «Για την εφαρμογή του παρόντος Διατάγματος νοούνται ως: 1. "ηλεκτρονική υπογραφή": δεδομένα σε ηλεκτρονική μορφή, τα οποία είναι συνημμένα σε άλλα ηλεκτρονικά δεδομένα ή συσχετίζονται λογικά με αυτά και τα οποία χρησιμεύουν ως μέθοδος απόδειξης της γνησιότητας. 2. "προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή" ή "ψηφιακή υπογραφή": ηλεκτρονική υπογραφή, που πληροί τους εξής όρους: α) συνδέεται μονοσήμαντα με τον υπογράφοντα, β) είναι ικανή να καθορίσει ειδικά και αποκλειστικά την ταυτότητα του υπογράφοντος, γ) δημιουργείται με μέσα τα οποία ο υπογράφων μπορεί να διατηρήσει υπό τον αποκλειστικό του έλεγχο και δ) συνδέεται με τα δεδομένα στα οποία αναφέρεται κατά τρόπο ώστε να μπορεί να εντοπισθεί οποιαδήποτε μεταγενέστερη αλλοίωση των εν λόγω δεδομένων».

Άλλωστε, στο άρθρο 6 του ίδιου π.δ/τος ορίζεται ότι: «Ο πάροχος υπηρεσιών πιστοποίησης, διαπιστευμένος ή μη, που εκδίδει αναγνωρισμένο πιστοποιητικό στο κοινό ή εγγυάται για την ακρίβεια τέτοιου πιστοποιητικού, ευθύνεται έναντι οποιουδήποτε φορέα ή φυσικού ή νομικού προσώπου για τη ζημία που προκλήθηκε σε βάρος του επειδή το πρόσωπο αυτό εύλογα βασίσθηκε στο πιστοποιητικό, όσον αφορά: α) την ακρίβεια, κατά τη στιγμή της έκδοσής του, όλων των πληροφοριών που περιέχονται στο αναγνωρισμένο πιστοποιητικό, καθώς και την ύπαρξη όλων των στοιχείων που απαιτούνται για την έκδοση του, β) τη διαβεβαίωση ότι ο υπογράφων, η ταυτότητα του οποίου βεβαιώνεται στο αναγνωρισμένο πιστοποιητικό, κατά τη στιγμή της έκδοσης του, κατείχε δεδομένα δημιουργίας υπογραφής, που αντιστοιχούσαν στα αναφερόμενα ή καθοριζόμενα στο πιστοποιητικό δεδομένα επαλήθευσης της υπογραφής, γ) τη διαβεβαίωση ότι αμφότερα τα δεδομένα δημιουργίας υπογραφής και επαλήθευσης υπογραφής μπορούν να χρησιμοποιηθούν συμπληρωματικά, εφόσον προέρχονται από πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης. 2. Ο πάροχος υπηρεσιών πιστοποίησης ευθύνεται επίσης, αν παραλείψει να καταγράψει την ανάκληση του πιστοποιητικού. 3. Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις ο πάροχος δεν ευθύνεται, αν αποδείξει ότι δεν τον βαρύνει πταίσμα. 4. Στο αναγνωρισμένο πιστοποιητικό δύνανται να αναγράφονται, από τον πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης, περιορισμοί χρήσης αυτού, υπό την προϋπόθεση ότι οι περιορισμοί τίθενται κατά τρόπο, ο οποίος είναι αναγνωρίσιμος από οποιονδήποτε τρίτο. Σ` αυτή την περίπτωση ο πάροχος υπηρεσιών πιστοποίησης δεν ευθύνεται για τη ζημία που προκύπτει από την υπέρβαση των αναφερόμενων περιορισμών κατά τη χρήση του αναγνωρισμένου πιστοποιητικού. 5. Στο αναγνωρισμένο πιστοποιητικό δύνανται να αναγράφονται, από τον πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης, όρια για το ύψος των συναλλαγών, για τις οποίες μπορεί να χρησιμοποιηθεί το σχετικό πιστοποιητικό, με την προϋπόθεση ότι τα όρια αυτά τίθενται κατά τρόπο αναγνωρίσιμο από οποιονδήποτε τρίτο. Στην περίπτωση αυτήν ο πάροχος υπηρεσιών πιστοποίησης δεν ευθύνεται για τη ζημία που προκαλείται από την υπέρβαση των ορίων αυτών». Ομοίως, κατ' άρθρο. 2 παρ. 49 του νυν ισχύοντος πλέον ν. 4727/2020 η προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή

ορίζεται ως εξής: «49. Προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή: ηλεκτρονική υπογραφή που πληροί τις ακόλουθες απαιτήσεις: α) συνδέεται κατά τρόπο μοναδικό με τον υπογράφοντα, β) είναι ικανή να ταυτοποιεί τον υπογράφοντα, γ) δημιουργείται με δεδομένα δημιουργίας ηλεκτρονικής υπογραφής τα οποία ο υπογράφων μπορεί, με υψηλό βαθμό εμπιστοσύνης, να χρησιμοποιεί υπό τον αποκλειστικό του έλεγχο, και δ) συνδέεται με τα δεδομένα που έχουν υπογράψει σε σχέση με αυτή, κατά τρόπο ώστε να μπορεί να ανιχνευθεί οποιαδήποτε επακόλουθη τροποποίηση των εν λόγω δεδομένων».

Περαιτέρω, το ζήτημα της πιστοποιημένης χρονοσημάνσεως εκ πιστοποιουμένου προς τούτο φορέα, η οποία τίθεται επί της πιστοποιημένης χρονοσφραγίδας, ορίζεται από την παρ. 21 του ίδιου άρθρου 2 ως εξής: «21. Εγκεκριμένη ηλεκτρονική χρονοσφραγίδα: ηλεκτρονική χρονοσφραγίδα που πληροί τις ακόλουθες απαιτήσεις: α) συνδέει την ημερομηνία και την ώρα με τα δεδομένα κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να αποκλείεται ευλόγως η δυνατότητα μη ανιχνεύσιμης τροποποίησης των δεδομένων, β) βασίζεται σε χρονική πηγή ακρίβειας συνδεδεμένη με τη Συντονισμένη Παγκόσμια Ωρα και γ) φέρει προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή προηγμένη ηλεκτρονική σφραγίδα του εγκεκριμένου παρόχου υπηρεσιών εμπιστοσύνης ή έχει υπογράψει με κάποια άλλη ανάλογη μέθοδο». **Η ηλεκτρονική χρονοσφραγίδα διαχωρίζεται από την ηλεκτρονική υπογραφή κατά τις διατάξεις των παρ. 2 και 53 του ως άνω άρθρου 2 του ν. 4727/2020, ως ακολούθως:**

«2. Αρχή Πιστοποίησης: η οντότητα που είναι αρμόδια για την τεχνική διαχείριση των πιστοποιητικών ηλεκτρονικής υπογραφής ή ηλεκτρονικής σφραγίδας ή ηλεκτρονικής χρονοσφραγίδας για ολόκληρο τον κύκλο ζωής τους» και

«53. Υπηρεσία εμπιστοσύνης: ηλεκτρονική υπηρεσία, η οποία συνίσταται: α) στη δημιουργία, εξακρίβωση και επικύρωση ηλεκτρονικών υπογραφών, ηλεκτρονικών σφραγίδων ή ηλεκτρονικών χρονοσφραγίδων, ηλεκτρονικών υπηρεσιών συστημένης παράδοσης και πιστοποιητικών που σχετίζονται με τις υπηρεσίες αυτές, ή β) στη δημιουργία, εξακρίβωση και επικύρωση πιστοποιητικών για επαλήθευση της ταυτότητας ιστοτόπων, ή γ) στη διαφύλαξη ηλεκτρονικών υπογραφών, σφραγίδων ή πιστοποιητικών που σχετίζονται με τις υπηρεσίες αυτές.».

Εξάλλου, στα άρθρα 15 παρ. 1 και 16 του ως άνω ν. 4727/2020, ορίζεται ότι:

«Άρθρο 15: Ηλεκτρονικά ιδιωτικά έγγραφα. 1. Ηλεκτρονικά ιδιωτικά έγγραφα που εκδίδονται από φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή νομικές οντότητες με χρήση εγκεκριμένης ηλεκτρονικής υπογραφής ή εγκεκριμένης ηλεκτρονικής σφραγίδας, γίνονται υποχρεωτικά αποδεκτά από τους φορείς του δημόσιου τομέα, από τα δικαστήρια όλων των βαθμών και τις εισαγγελίες όλης της χώρας και από φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή νομικές οντότητες κατά την ηλεκτρονική διακίνηση τους»

«Άρθρο 16: Δικονομικές Ρυθμίσεις για τα Ηλεκτρονικά έγγραφα. 1. Ηλεκτρονικό έγγραφο που φέρει απλή ή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή προηγμένη ηλεκτρονική σφραγίδα του εκδότη του αποτελεί μηχανική απεικόνιση, κατά την έννοια του άρθρου 444 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. 2. Ηλεκτρονικά έγγραφα με απλή ή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή εκτιμώνται ελεύθερα ως νόμιμα αποδεικτικά μέσα κατά τις ισχύουσες δικονομικές διατάξεις.».

Εξάλλου, κατά τον Κανονισμό (ΕΕ) 910/2014 (το άρ. 26 του οποίου ορίζει την προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή κατά τον ίδιο τρόπο με τις ανωτέρω διατάξεις, ενώ τα άρ. 41-42 αυτού ορίζουν την ηλεκτρονική χρονοσφραγίδα κατά διακριτό τρόπο από την προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή, κατά τρόπον ανάλογο με τις ανωτέρω εθνικές διατάξεις), οι απαιτήσεις για τα εγκεκριμένα πιστοποιητικά ηλεκτρονικής υπογραφής ορίζονται κατά το ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ως εξής: «Τα εγκεκριμένα πιστοποιητικά ηλεκτρονικής υπογραφής περιέχουν: α) ένδειξη, τουλάχιστον σε μορφή κατάλληλη για αυτοματοποιημένη επεξεργασία, ότι το πιστοποιητικό έχει εκδοθεί ως εγκεκριμένο πιστοποιητικό ηλεκτρονικής υπογραφής, β) ένα σύνολο δεδομένων που αντιπροσωπεύουν αναμφίσημα τον εγκεκριμένο πάροχο υπηρεσιών εμπιστοσύνης ο οποίος έχει εκδώσει τα εγκεκριμένα πιστοποιητικά και περιλαμβάνουν τουλάχιστον το κράτος μέλος στο οποίο είναι εγκατεστημένος και σε περίπτωση που πρόκειται για νομικό πρόσωπο: το όνομα και, κατά περίπτωση, τον αριθμό μητρώου του, όπως αναφέρεται στα επίσημα αρχεία, σε περίπτωση που πρόκειται για φυσικό πρόσωπο: το όνομα του προσώπου, γ) τουλάχιστον το όνομα του υπογράφοντος ή ένα ψευδώνυμο, εάν χρησιμοποιείται ψευδώνυμο, πρέπει να αναφέρεται σαφώς, δ) δεδομένα επικύρωσης ηλεκτρονικής

υπογραφής που αντιστοιχούν στα δεδομένα δημιουργίας ηλεκτρονικής υπογραφής, ε) λεπτομέρειες για την έναρξη και τη λήξη της περιόδου ισχύος του πιστοποιητικού, στ) τον κωδικό ταυτότητας του πιστοποιητικού, ο οποίος πρέπει να είναι μοναδικός για τον εγκεκριμένο πάροχο υπηρεσιών εμπιστοσύνης, ζ) την προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή την προηγμένη ηλεκτρονική σφραγίδα του εκδίδοντος εγκεκριμένου παρόχου υπηρεσιών εμπιστοσύνης, η) την τοποθεσία όπου διατίθεται δωρεάν το πιστοποιητικό το οποίο τεκμηριώνει την προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή την προηγμένη ηλεκτρονική σφραγίδα που αναφέρεται στο στοιχείο ζ', θ) την τοποθεσία των υπηρεσιών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την άντληση πληροφοριών σχετικά με το καθεστώς ισχύος του εγκεκριμένου πιστοποιητικού, ι) σε περίπτωση που τα δεδομένα δημιουργίας ηλεκτρονικής υπογραφής τα οποία σχετίζονται με τα δεδομένα επικύρωσης ηλεκτρονικής υπογραφής βρίσκονται σε εγκεκριμένη διάταξη δημιουργίας ηλεκτρονικής υπογραφής, κατάλληλη σχετική ένδειξη, τουλάχιστον σε μορφή κατάλληλη για αυτοματοποιημένη επεξεργασίας». Αντιθέτως, κατά το ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ, ουδέν σχετικό με πιστοποιημένη εκ τρίτου χρονοσήμανση ορίζεται για τις απαιτήσεις εγκεκριμένων διατάξεων δημιουργίας ηλεκτρονικής υπογραφής.

Περαιτέρω, η ΚΥΑ .../.../2-6-2017 με θέμα «Τεχνικές λεπτομέρειες και διαδικασίες λειτουργίας του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων» ορίζει στο άρθρο 8 με τίτλο Επικοινωνία και εκκίνηση εγγράφων παρ. 3 τα κάτωθι : «Οι οικονομικοί φορείς υποβάλλουν μέσω του Συστήματος τα κατά περίπτωση έγγραφα που έχουν συνταχθεί / παραχθεί από τους ίδιους υπογεγραμμένα με εγκεκριμένη προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή που υποστηρίζεται από εγκεκριμένο πιστοποιητικό, το οποίο χορηγήθηκε από έναν εγκεκριμένο πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης, ο οποίος περιλαμβάνεται στον κατάλογο εμπιστευσης που προβλέπεται στην απόφαση 2009/767/ΕΚ (όπως τροποποιήθηκε και ισχύει) και σύμφωνα με τα οριζόμενα στο Κανονισμό (ΕΕ) 910/2014 και τις διατάξεις της παρούσα»

Στο Άρθρο 9 με τίτλο Χρονοσήμανση ρυθμίζονται τα ακόλουθα: «Οι υπηρεσίες χρονοσήμανσης παρέχονται, σύμφωνα με τις διατάξεις της υπουργικής απόφασης ΥΑΠ/Φ.40.4/1 63/2012 του Υφυπουργού

Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (Β' 401) από τρίτους εθνικούς ή αλλοδαπούς φορείς υποχρεωτικά πιστοποιημένους από τις αντίστοιχες αρμόδιες αρχές για την παροχή τέτοιων υπηρεσιών και διασυνδεδεμένους με τον εθνικό χρόνο. Η παροχή των υπηρεσιών χρονοσήμανσης αποδεικνύεται με σχετική ηλεκτρονική επιβεβαίωση λήψης των προαναφερόμενων φορέων προς τον χρήστη των υπηρεσιών αυτών, η οποία διαβιβάζεται στον χρήστη μέσω του ΕΣΗΔΗΣ με ασφαλή κρυπτογραφημένο τρόπο και η οποία επέχει θέση εγγράφου βέβαιης χρονολογίας. Δεν επιτρέπεται στην αναθέτουσα αρχή/ αναθέτοντα φορέα ή στη ΓΓΕΠΚ η παρέμβαση στη διαδικασία χρονοσήμανσης, όπως περιγράφεται ανωτέρω».

Ακόμη, στο Άρθρο 17 με τίτλο Υποβολή-Αποσφράγιση-Αξιολόγηση Δικαιολογητικών Προσωρινού Αναδόχου Κατακύρωση - Σύναψη Σύμβασης προβλέπονται τα κάτωθι: «1.2 Τα δικαιολογητικά του προσωρινού αναδόχου υποβάλλονται από τον οικονομικό φορέα ηλεκτρονικά στον χώρο «Συνημμένων

Ηλεκτρονικής Προσφοράς» και ειδικότερα στον (υπό) φάκελο με την ένδειξη «Δικαιολογητικά Προσωρινού Αναδόχου»[...]».

Επιπροσθέτως, η ΚΥΑ .../26.10.2017 (ΦΕΚ Β'3821) «Ρυθμίσεις τεχνικών ζητημάτων σχετικά με την ανάθεση Δημοσίων Συμβάσεων έργων κλπ με τη χρήση του Ε.Σ.Η.Δ.Η.Σ» ορίζει στο Άρθρο 8 Επικοινωνία και διακίνηση εγγράφων ότι: «1. Η διαδικασία επικοινωνίας, ενημέρωσης και διακίνησης εγγράφων πραγματοποιείται μέσω του υποσυστήματος κατά περίπτωση, με :

α. Την αποστολή ή κοινοποίηση σχετικών στοιχείων με μηνύματα δια της λειτουργικότητας «Επικοινωνία» της εκάστοτε ηλεκτρονικής διαδικασίας σύναψης σύμβασης ή της εκάστοτε ηλεκτρονικής πρόσκλησης υποβολής

δικαιολογητικών/αίτησης συμμετοχής... γ. την υποβολή σχετικών στοιχείων από τους οικονομικούς φορείς στον ηλεκτρονικό χώρο «Συνημμένων Ηλεκτρονικής Προσφοράς», ο οποίος περιλαμβάνει τους (υπό)φακέλους: - «Δικαιολογητικά Συμμετοχής – Τεχνική Προσφορά» - «Οικονομική Προσφορά» - «Δικαιολογητικά Προσωρινού Αναδόχου».. 3. Οι οικονομικοί φορείς υποβάλλουν μέσω του Συστήματος τα κατά περίπτωση

έγγραφα που έχουν συνταχθεί/παραχθεί από τους ίδιους υπογεγραμμένα με εγκεκριμένη προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή που υποστηρίζεται από εγκεκριμένο πιστοποιητικό, το οποίο χορηγήθηκε από έναν εγκεκριμένο πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης, ο οποίος περιλαμβάνεται στον κατάλογο εμπιστευσης που προβλέπεται στην απόφαση 2009/767/EK (όπως τροποποιήθηκε και ισχύει) και σύμφωνα με τα οριζόμενα στο Κανονισμό (ΕΕ) 910/2014 και τις διατάξεις της παρούσας...».

Επίσης στο Άρθρο 9 Χρονοσήμανση προβλέπονται: «Οι υπηρεσίες χρονοσήμανσης παρέχονται, σύμφωνα με τις διατάξεις της υπουργικής απόφασης ΥΑΠ/Φ.40.4/163/2012 του Υφυπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (Β` 401) από τρίτους εθνικούς ή αλλοδαπούς Φορείς υποχρεωτικά πιστοποιημένους από τις αντίστοιχες αρμόδιες Αρχές για την παροχή τέτοιων υπηρεσιών και διασυνδεδεμένους με τον εθνικό χρόνο. Η παροχή των υπηρεσιών χρονοσήμανσης αποδεικνύεται με σχετική ηλεκτρονική επιβεβαίωση λήψης των προαναφερόμενων φορέων προς τον χρήστη των υπηρεσιών αυτών, η οποία διαβιβάζεται στον χρήστη μέσω του Συστήματος και η οποία επέχει θέση εγγράφου βέβαιης χρονολογίας. Δεν επιτρέπεται στην Αναθέτουσα Αρχή/ Αναθέτοντα Φορέα ή στον Διαχειριστή του Συστήματος ή του υποσυστήματος η παρέμβαση στη διαδικασία χρονοσήμανσης, όπως περιγράφεται ανωτέρω».

Τέλος, με το Άρθρο 14 Υποβολή/Αξιολόγηση Δικαιολογητικών Προσωρινού Αναδόχου- Κατακύρωση/ Σύναψη Σύμβασης προβλέπεται ότι: «1. Υποβολή/Αξιολόγηση Δικαιολογητικών Προσωρινού Αναδόχου.... 1.2. Τα δικαιολογητικά του προσωρινού αναδόχου υποβάλλονται από τον Οικονομικό Φορέα ηλεκτρονικά, στο πλαίσιο της σχετικής ηλεκτρονικής διαδικασίας σύναψης σύμβασης και μέσω της λειτουργικότητας της «Επικοινωνίας», στην Αναθέτουσα Αρχή/στον Αναθέτοντα Φορέα».

Πέραν του ανωτέρω νομοθετικού πλαισίου, με τον όρο 2.4.2.4 της διακήρυξης, η οποία θέτει το κανονιστικό πλαίσιο του παρόντος διαγωνισμού, προβλέπονται τα εξής:

«2.4.2.4. Εφόσον οι Οικονομικοί Φορείς καταχωρίσουν τα στοιχεία μεταδεδομένα και συνημμένα ηλεκτρονικά αρχεία, που αφορούν

δικαιολογητικά συμμετοχής – τεχνικής προσφοράς και οικονομικής προσφοράς τους στις αντίστοιχες ειδικές ηλεκτρονικές φόρμες του ΕΣΗΔΗΣ, στη συνέχεια, μέσω σχετικής λειτουργικότητας, εξάγουν αναφορές (εκτυπώσεις) σε μορφή ηλεκτρονικών αρχείων με μορφότυπο PDF, τα οποία αποτελούν συνοπτική αποτύπωση των καταχωρισμένων στοιχείων. Τα ηλεκτρονικά αρχεία των εν λόγω αναφορών (εκτυπώσεων) υπογράφονται ψηφιακά, σύμφωνα με τις προβλεπόμενες διατάξεις (περ. β της παρ. 2 του άρθρου 37) και επισυνάπτονται από τον Οικονομικό Φορέα στους αντίστοιχους

υποφακέλους. Επισημαίνεται ότι η εξαγωγή και η επισύναψη των προαναφερθέντων αναφορών (εκτυπώσεων) δύναται να πραγματοποιείται για κάθε υποφάκελο ξεχωριστά, από τη στιγμή που έχει ολοκληρωθεί η καταχώριση των στοιχείων σε αυτόν. Εφόσον οι τεχνικές προδιαγραφές και οι οικονομικοί όροι δεν έχουν αποτυπωθεί στο σύνολό τους στις ειδικές ηλεκτρονικές φόρμες του ΕΣΗΔΗΣ, η Αναθέτουσα Αρχή δίνει σχετικές οδηγίες στο σημείο αυτό στους Οικονομικούς Φορείς να επισυνάπτουν ηλεκτρονικά υπογεγραμμένα πρόσθετα, σε σχέση με τις αναφορές (εκτυπώσεις) της παραγράφου 2.4.2.4, σχετικά ηλεκτρονικά αρχεία (ιδίως τεχνική και οικονομική προσφορά) παραπέμποντας, αντίστοιχα, σε παραγράφους της παρούσας διακήρυξης και στα σχετικά παραρτήματα με τυχόν υποδείγματα τεχνικής προσφοράς ή και οικονομικής προσφοράς».

Εξάλλου, κατά τα παγίως γενόμενα δεκτά από τη νομολογία, η Διακήρυξη του διαγωνισμού αποτελεί κανονιστική πράξη, η οποία διέπει το διαγωνισμό και δεσμεύει τόσο την αναθέτουσα αρχή, η οποία διενεργεί αυτόν (ΕΣ Πράξεις VI Τμήματος 78/2007, 19/2005, 31/2003), όσο και τους διαγωνιζόμενους. Η δε παράβαση των διατάξεων (όρων) αυτής, οδηγεί σε ακυρότητα των εγκριτικών πράξεων του αποτελέσματος του διαγωνισμού και των κατακυρωτικών αυτού πράξεων (ΟΛΣΤΕ 2137/1993). Κατά συνέπεια, τυχόν παράβαση ουσιώδους όρου της διακηρύξεως, είτε κατά τη διάρκεια του διαγωνισμού, είτε κατά τη συνομολόγηση της συμβάσεως, καθιστά μη νόμιμη τη σχετική διαδικασία (ΕΣ Πράξη VI Τμήματος 78/2007).

[...] επειδή ασάφειες της διακηρύξεως δεν μπορούν να ερμηνεύονται κατά παράβαση των αρχών του ανταγωνισμού και της παροχής ίσων ευκαιριών

σε βάρος διαγωνιζόμενου, θα πρέπει προηγουμένως να παρέχεται σε αυτόν, που βλάπτεται από την ασάφεια αυτή, η δυνατότητα να συμπληρώσει την τυχόν λόγω της ασάφειας αυτής ελαττωματική προσφορά του (ΣΤΕ 423, 424, 425/2011). Σε κάθε περίπτωση, κατά πάγια αρχή του εθνικού και κοινοτικού δικαίου, οι όροι μιας διακηρύξεως πρέπει να ερμηνεύονται αυστηρά υπό την έννοια της συσταλτικής εκδοχής, επομένως δεν επιτρέπεται όρος τεθείς από τη διακήρυξη επί ποινή αποκλεισμού να ερμηνεύεται και να εφαρμόζεται διασταλτικά, ώστε κατά το στάδιο της αξιολογήσεως να καθιερώνεται νέος λόγος αποκλεισμού που δεν προκύπτει ρητά και με πλήρη σαφήνεια από τη διακήρυξη (ΑΕΠΠ 491, 796/2018).

Ενόψει των ανωτέρω καθίσταται προφανής η διάκριση της ηλεκτρονικής υπογραφής από την εγκεκριμένη ηλεκτρονική χρονοσφραγίδα. Μια ηλεκτρονική υπογραφή και δη η εγκεκριμένη, που φέρει δηλαδή αναγνωρισμένο πιστοποιητικό από αρμόδιο προς τούτο φορέα, επιτυγχάνει τη σύνδεσή της με τον υπογράφοντα με τρόπο, ώστε να τον ταυτοποιεί, δημιουργεί υψηλό βαθμό εμπιστοσύνης διασφαλίζοντας πως τα μέσα δημιουργίας της βρίσκονται υπό τον αποκλειστικό έλεγχο του υπογράφοντος και καθιστά ευχερή την ανίχνευση οποιασδήποτε τροποποίησης των δεδομένων που καταλαμβάνει. Σημειώνεται επίσης πως μια εγκεκριμένη ψηφιακή υπογραφή έχει νομική ισχύ ισοδύναμη με μια ιδιόχειρη. Σύμφωνα με τη νομοθεσία που διέπει τον κλάδο των δημοσίων συμβάσεων και συγκεκριμένα την υποβολή των εγγράφων στο ΕΣΗΔΗΣ προκύπτει πως αρκεί για την πιστοποίηση της ταυτότητας του υπογράφοντος με τα έγγραφα που αναρτώνται η προηγμένη ψηφιακή υπογραφή τους η οποία θα φέρει τα ανωτέρω χαρακτηριστικά, ήτοι α) θα συνδέεται μονοσήμαντα με τον υπογράφοντα, β) θα είναι ικανή να καθορίσει ειδικά και αποκλειστικά την ταυτότητα του υπογράφοντος, γ) θα δημιουργείται με μέσα τα οποία ο υπογράφων μπορεί να διατηρήσει υπό τον αποκλειστικό του έλεγχο και δ) θα συνδέεται με τα δεδομένα στα οποία αναφέρεται κατά τρόπο ώστε να μπορεί να εντοπισθεί οποιαδήποτε μεταγενέστερη αλλοίωση των εν λόγω δεδομένων.

Η εγκεκριμένη ηλεκτρονική χρονοσφραγίδα από την άλλη πλευρά προσβλέπει στη σύνδεση των δεδομένων με συγκεκριμένη ημερομηνία και ακριβή ώρα βασιζόμενη σε χρονική πηγή ακρίβειας συντονισμένη

στην Παγκόσμια Ωρα και φέρει προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή. Ουδόλως απαιτείται για τη σύνδεση των εγγράφων με συγκεκριμένη ημερομηνία και ώρα η χρονοσήμανσή τους, αφού αυτό επιτυγχάνεται με κρυπτογραφημένο τρόπο μέσω του ίδιου του συστήματος το οποίο δημιουργεί ασφαλή ενημέρωση προς τούτο με την αντίστοιχη ένδειξη που επέχει θέση βέβαιης χρονολογίας, συνεπώς απαλλάσσεται ο υποψήφιος ανάδοχος από το σχετικό βάρος της θέσης εγκεκριμένης χρονοσφραγίδας, ώστε να είναι ελέγξιμη η ακριβής ώρα ανάρτησης των υπό εξέταση στοιχείων στο σύστημα, χωρίς καμία παρέμβαση εκ του αναθέτοντος φορέα.

Υπό αυτά τα δεδομένα, τα ηλεκτρονικά ψηφιακώς υπογεγραμμένα αρχεία που αναρτώνται γίνονται υποχρεωτικώς αποδεκτά από τους φορείς του δημοσίου τομέα, τα δικαστήρια όλων των βαθμών και τις εισαγγελίες όλης της χώρας, καθώς επίσης από τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή νομικές οντότητες κατά την ηλεκτρονική διακίνησή τους και εκτιμώνται ελεύθερα ως νόμιμα αποδεικτικά μέσα. Εξάλλου, αν υφίστατο υποχρέωση χρονοσήμανσης αυτή θα έπρεπε να προκύπτει και από το βασικό έγγραφο του διαγωνισμού, ήτοι από το γράμμα της υπόψη διακήρυξης. Εντούτοις στο κείμενο της διακήρυξης και συγκεκριμένα στον όρο 2.4.2.4 που εκτίθεται ανωτέρω δεν συνάγεται από κανένα σημείο του η ανάγκη χρονοσήμανσης των εγγράφων πέραν της ψηφιακής υπογραφής τους και αυτό είναι εύλογο ενόψει της επιβεβαίωσης της ακριβούς ώρας υποβολής τους από το ίδιο το σύστημα μέσω του οποίου διενεργείται ο διαγωνισμός, ώστε να παρέλκει οποιαδήποτε τέτοια πρόσθετη επιβάρυνση για τους οικονομικούς φορείς. Καθίσταται σαφές, με άλλα λόγια, πως η ηλεκτρονική υπογραφή είναι αποσυνδεδεμένη από την εγκεκριμένη χρονοσφραγίδα, καθώς και μόνη της η πρώτη αρκεί την απόδειξη της αξιοπιστίας της και της σύνδεσης του προσώπου με τα δεδομένα που επικαλύπτονται με την ψηφιακή υπογραφή κατά τρόπο αποκλειστικό και βέβαιο. Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να θεμελιωθεί η απόρριψη της προσφοράς μας, για τον λόγο ότι η ψηφιακή υπογραφή την οποία θέσαμε στο ΕΕΕΣ της εταιρείας μας και στις υπεύθυνες δηλώσεις δεν συνοδευόταν από χρονοσήμανση, διότι κάτι τέτοιο, πέραν του ότι δεν προέκυπτε από πουθενά, δεν είναι και αναγκαίο αφ' ης στιγμής η ακριβής ώρα ανάρτησης των επίμαχων δεδομένων στο σύστημα

διενέργειας του διαγωνισμού προκύπτει κατά απόλυτη βεβαιότητα και ακρίβεια και με πλήρη αποδεικτική δύναμη από το ίδιο το ΕΣΗΔΗΣ. Ουδόλως λοιπόν υποχρεούμασταν να θέσουμε εγκεκριμένη χρονοσφραγίδα στα έγγραφα που ψηφιακός υπογράψαμε για να πιστοποιήσουμε την μορφή τους και το περιεχόμενό τους συγκεκριμένη ώρα και ημερομηνία, πολύ περισσότερο δε μπορούσε αυτή η έλλειψη να αποτελέσει λόγο αποκλεισμού. Ομοίως απεφάνθη σε αντίστοιχη περίπτωση το Διοικητικό Εφετείο Πειραιά στην υπ' αριθ. 125/2021 (ΑΝΑΣΤ) Απόφασή του (σκ.14). Συγκεκριμένα κρίθηκε πως ούτε από τις οικείες διατάξεις της διακηρύξεως, ούτε από το ισχύον νομοθετικό καθεστώς προκύπτει η υποχρέωση του συμμετέχοντος στο διαγωνισμό όπως, επιπλέον της ψηφιακής υπογραφής, υποχρεούται να εφοδιαστεί και με πιστοποιημένες υπηρεσίες χρονοσημάνσεως, οι οποίες θα συμπληρώνουν την ψηφιακή υπογραφή του. Επιπλέον, «η ΚΥΑ 117384/26.10.2017 (ΦΕΚ Β`3821), ιδιαιτέρως η παρ. 8 του άρθρου 3 αυτής, αναφέρεται στην υπογραφή εγγράφων από τους οικονομικούς φορείς, με εγκεκριμένη προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή που υποστηρίζεται από εγκεκριμένο πιστοποιητικό. Όμως, όλες αυτές οι διαδικασίες διενεργούνται μέσω της λειτουργίας «επικοινωνία» του ΕΣΗΔΗΣ, το οποίο προσφέρει, και αυτοτελώς, ασφαλή χρονοσήμανση, ούτως ώστε τα σχετικά έγγραφα καθίστανται βεβαίως ημεροχρονολογίας χωρίς άλλη διατύπωση, σε αντίθεση με όσα ισχυρίζονται αβασίμως ο διάδικος Δήμος και η παρεμβαίνουσα εταιρεία». Εξάλλου, «κατά την έννοια δε των άρθρων 20 παρ. 1 του Συντάγματος και 47 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι περιορισμοί του δικαιώματος δικαστικής προστασίας πρέπει να διατυπώνονται σαφώς, ώστε να μην καταλείπεται περιθώριο αμφιβολίας στους ενδιαφερομένους ως προς το περιεχόμενο και την έκταση των συναφών υποχρεώσεων τους (πρβλ. ΣΤΕ 48/2021, 2814-5/2012, βλ. και Ε.Δ.ΔΑ., απόφαση της 16.12.1992, κατά Γαλλίας, σκ. 33-35, απόφαση της 26.5.2011, κατά ..., σκ. 34)».

Κρίσιμο είναι καταληκτικά να εντοπίζεται ψηφιακή υπογραφή στα έγγραφα και να προκύπτει η σχετική υποχρέωση υπογραφής τους από τους όρους της διακήρυξης οι οποίοι διαθέτουν κανονιστικό χαρακτήρα και δεσμεύουν κατ' αποκλειστικό τρόπο τους συμμετέχοντες υπό την έννοια ότι πρέπει να

συμμορφώνονται κατά τρόπο απαρέγκλιτο από τις ρυθμίσεις της. Η ανάγκη χρονοσήμανσης των επίμαχων δεδομένων παρέλκει ενόψει του ότι ο διαγωνισμός λόγω του ηλεκτρονικού χαρακτήρα του διενεργείται ολοκληρωτικά μέσω του ΕΣΗΔΗΣ, σύστημα το οποίο προσφέρει αυτοτελώς και χωρίς άλλη διατύπωση ασφαλή χρονοσήμανση με πλήρη αποδεικτική δύναμη, από όπου διαλευκαίνονται οριστικά οι εκάστοτε αμφισβητούμενες πληροφορίες που σχετίζονται με χρονικά δεδομένα και τυχόν προθεσμίες. Με παρόμοιο τρόπο αντιμετωπίστηκε αντίστοιχο θέμα από την ΑΕΠΠ, όπως συνάγεται από την υπ' αριθ. **1705/2021 (σκ. 35)** Απόφασή της. Επιβεβαιώνεται πως το πραγματικό νόημα του όρου της διακήρυξης που αφορά στην ηλεκτρονική υπογραφή καταλαμβάνει μόνο την υποχρέωση των φορέων να διαθέτουν προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή που υποστηρίζεται από εγκεκριμένο πιστοποιητικό το οποίο χορηγήθηκε από έναν εγκεκριμένο πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης. Ουδόλως απαιτείται να εφοδιαστεί και με πιστοποιημένες υπηρεσίες χρονοσήμανσης που συμπληρώνουν την ψηφιακή υπογραφή, ούτε και ως προς τα δικαιολογητικά κατακύρωσης που ήταν εκεί το επίμαχο ζήτημα και αντικείμενο έριδας. Περαιτέρω «η βεβαίωση που αυτόματα παρέχει στο σύστημα για τη χρονοσήμανση του εγγράφου καθιστά αυτό έγγραφο βέβαιης ημεροχρονολογίας χωρίς άλλη διατύπωση. Ως εκ τούτου, από τη στιγμή που το έγγραφο-δικαιολογητικό κατακύρωσης υποβάλλεται στον διαγωνισμό μέσω ΕΣΗΔΗΣ δεν μπορεί να προκύψει προβληματισμός ή αμφιβολία για τον χρόνο σύνταξης του εγγράφου σε σχέση με τον χρόνο υποβολής του (βλ. *ad hoc* ΑΕΠΠ 1434/2021, 1379/2021, 112/2021, 417/2020). Και εν προκειμένω δύο είναι τα κρίσιμα στοιχεία: αφενός ότι δεν προβλέπεται ούτε από τη νομοθεσία ούτε και από τα κείμενα των διακηρύξεων πρόσθετη υποχρέωση χρονοσήμανσης των προς υποβολή εγγράφων πέραν της ψηφιακής υπογραφής τους και αφετέρου ασφαλές μέσο απόδειξης του χρόνου ανάρτησής τους αποτελεί ο ηλεκτρονικός τόπος του διαγωνισμού που πιστοποιεί με ακρίβεια δευτερολέπτου τον χρόνο της εκάστοτε ενέργειας στο περιβάλλον του [...]».

6. Επειδή, σύμφωνα με το άρθρο 362 παρ. 3 του Ν. 4412/2016 και του άρθρου 7 του ΠΔ 39/2017, η ασκηθείσα Παρέμβαση κατατέθηκε εμπρόθεσμα

(14.09.2022), ήτοι, εννέα (09) ημέρες μετά την κοινοποίηση της Προδικαστικής Προσφυγής στις 05.09.2022 στους λοιπούς προσφέροντες, σκοπεύει δε στην απόρριψη της εν λόγω Προσφυγής, καθόσον η παρεμβαίνουσα προδήλως ευνοείται από τη διατήρηση της ισχύος της συμπροσβαλλόμενης, υπ' αριθμ. .../2022 Απόφασης της Ο.Ε του υπόψη Δήμου, με την οποία απορρίφθηκε η Προσφορά της προσφεύγουσας. Ως εκ τούτου, ασκείται παραδεκτώς και πρέπει να εξετασθεί περαιτέρω, κατ' ουσίαν από την Αρχή.

7. Επειδή, στην ασκηθείσα Παρέμβασή της, η παρεμβαίνουσα υποστηρίζει τα εξής: «... Ανατρέχοντας στην ιστοσελίδα της αρμόδιας Αρχής Πιστοποίησης Ελληνικού Δημοσίου (ΑΠΕΔ) στο πεδίο που αφορά στην απόκτηση ψηφιακής υπογραφής, <https://howto.gov.gr/course/view.php?id=38#section-2> , και ειδικά στο σημείο που αφορά στην υπογραφή ψηφιακού εγγράφου <https://howto.gov.gr/mod/book/view.php?id=1481>, αναγράφεται ρητώς ότι απαιτείται ειδικό λογισμικό και επισημαίνεται διακριτά ότι: «Σε κάθε ένα από τα παραπάνω λογισμικά χρειάζεται να γίνουν κάποιες ρυθμίσεις ώστε να μπορεί να υπογραφεί ένα αρχείο. Σημαντική ρύθμιση αποτελεί εκείνη της χρονοσήμανσης όπου απαιτείται να εγκαταστήσετε την τελευταία αναγραφόμενη έκδοση ή νεότερη. Κατά τη χρονοσήμανση επικοινωνείτε με έναν συγκεκριμένο TimeStamp server ώστε η υπογραφή του εγγράφου να συνοδεύεται από επίσημη ημερομηνία/ ώρα και όχι από δεδομένα από το ρολόι του υπολογιστή.» Επιπλέον στην ίδια ιστοσελίδα, <https://aped.gov.gr/procedures/pos-tha-ypograpso-psifiaka-enailektroniko-engrafo-morfi-pdf/>, ορίζεται ο τρόπος ψηφιακής υπογραφής ενός PDF αρχείου με πιστοποιητικό της ΑΠΕΔ, και συγκεκριμένα απαιτείται: « Α. Να έχει εγκατασταθεί ο σχετικός οδηγός (driver) της ΕΔΔΥ (token): Safenet 5110cc/ Gemalto/ Thales (MD 940) – ID Prime MD (MD 940) – ΟΔΗΓΟΣ (DRIVER) ... Oberthur/ IDEMIA – Cosmo v8.1 R2 – ΟΔΗΓΟΣ (DRIVER)... TokenME EVO ... Β. Να χρησιμοποιηθεί το απαραίτητο λογισμικό.... Για τη λειτουργία της νέας χρονοσήμανσης απαιτείται να εγκαταστήσετε την τελευταία αναγραφόμενη έκδοση ή νεότερη. Στα παρακάτω εγχειρίδια θα βρείτε αναλυτικές οδηγίες παραμετροποίησης των παραπάνω λογισμικών και πως να

υπογράφετε ένα έγγραφο .pdf. Χρήση εργαλείου Adobe Acrobat Reader (DC ή XI) για προσθήκη Ψηφιακής Υπογραφής σε Αρχεία PDF σε Windows (Απρίλιος 2022) Χρήση εργαλείου Adobe Acrobat Reader DC για προσθήκη Ψηφιακής Υπογραφής σε Αρχεία PDF σε MacOS (Μάιος 2022) Χρήση εργαλείου JSigPDF για την προσθήκη Ψηφιακής Υπογραφής σε Αρχεία PDF (Απρίλιος 2022) Χρήση εργαλείου XolidoSign Desktop για την προσθήκη Ψηφιακής Υπογραφής σε Αρχεία PDF (Νοέμβριος 2020)» Στην ενότητα Β, γίνεται σαφής αναφορά στην ανάγκη ύπαρξης χρονοσήμανσης, ως αναπόσπαστου χαρακτηριστικού της ψηφιακής υπογραφής και δίνονται οι σύνδεσμοι με τις οδηγίες εγκατάστασης της χρονοσήμανσης για καθένα από τα λογισμικά ως εξής: ... Ομοίως στην ίδια ιστοσελίδα δίνονται αναλυτικές οδηγίες σχετικά με τον «Έλεγχο εγκυρότητας ηλεκτρονικών υπογραφών» <https://howto.gov.gr/course/view.php?id=39>. Στην ενότητα «Βασικοί έλεγχοι και Χρήσιμες πληροφορίες», <https://howto.gov.gr/mod/book/view.php?id=1230>, αναφέρονται τα προς έλεγχο σημεία της ψηφιακής υπογραφής και συγκεκριμένα. «Βασικοί έλεγχοι και Χρήσιμες πληροφορίες 1. Βασικοί έλεγχοι Οι βασικοί έλεγχοι που μπορούμε να κάνουμε σε ένα ψηφιακά υπογεγραμμένο έγγραφο είναι: 1. Ποιος/οι είναι οι υπογράφωντες του εγγράφου 2. Αν το πιστοποιητικό έχει εκδοθεί από έμπιστο πάροχο υπηρεσιών εμπιστοσύνης 3. Αν το πιστοποιητικό είναι έγκυρο (δεν έχει ανακληθεί) 4. Αν το έγγραφο έχει τροποποιηθεί μετά την υπογραφή του (ακεραιότητα του εγγράφου) 5. Πότε υπογράφηκε το έγγραφο» Από όλα τα παραπάνω γίνεται σαφές ότι η ψηφιακή υπογραφή δεν νοείται χωρίς την έγκυρη χρονοσήμανση η οποία ελέγχεται: α) με τη χρήση του Acrobat Reader και β) με το εργαλείο ελέγχου εγκυρότητας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Στις οδηγίες «Έλεγχος εγκυρότητας υπογραφής με το Acrobat Reader» ... αναφέρονται αναλυτικά τα πεδία ελέγχου. Διακριτό μεταξύ αυτών είναι το πεδίο ελέγχου της χρονοσήμανσης όπου ρητώς αναγράφεται, σε ειδικό πλαίσιο το οποίο επισημαίνει τη σημασία του ελέγχου, ότι «Σημαντικός έλεγχος αποτελεί ο έλεγχος της χρονοσήμανσης που φέρει η ψηφιακή υπογραφή». «Πίνακας περιεχομένων • 1. Εγκατάσταση πρόσφατης έκδοσης Acrobat Reader • 2. Ρυθμίσεις και ενημέρωση του Acrobat Reader • 3. Άνοιγμα του αρχείου και αρχικός έλεγχος • 4. Συνολικός έλεγχος της

υπογραφής • 5. Έλεγχος χρονοσήμανσης • 6. Ελέγχοντας το έγγραφο με το Signature Panel»

Στη συνέχεια αντιπαραβάλλονται οι καρτέλες ελέγχου, σύμφωνα με τις οδηγίες της ΑΠΕΔ, με τα αποτελέσματα ελέγχου της ψηφιακής υπογραφής της κ. ως εκπροσώπου της Στην ιστοσελίδα <https://aped.gov.gr/elegchos-yprografis/>, 22 Μαρτίου 2022 μετά την έκδοση και θέση σε ισχύ του ν. 4727/20, δίνεται «Οδηγός ελέγχου εγκυρότητας της Εγκεκριμένης Ηλεκτρονικής Υπογραφής και Εγκεκριμένης Χρονοσήμανσης». Επιπροσθέτως παραθέτουμε και δύο ακόμη καρτέλες από τον προαναφερθέντα οδηγό ελέγχου. Από τη σύγκριση των δύο παραπάνω εικόνων διαπιστώνεται ότι δεν είναι δυνατή η συνέχιση του ελέγχου καθώς το πεδίο “show certificate” είναι ανενεργό αφού δεν υπάρχει, ως όφειλε, έγκυρη χρονοσήμανση στην οποία να αναφέρεται η Αρχή Χρονοσήμανσης ο κανονισμός με τον οποίο έχει εκδοθεί και η διάταξη που φυλάσσεται. Ο οδηγός επισυνάπτεται ως παράρτημα στην παρούσα παρέμβαση. Στην ιστοσελίδα της ΑΠΕΔ δίνεται επίσης η δυνατότητα ελέγχου της εγκυρότητας ψηφιακής υπογραφής με το εργαλείο ελέγχου εγκυρότητας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής... Στη συνέχεια, παρατίθενται τα αποτελέσματα ελέγχου της ψηφιακής υπογραφής σε όλα τα έγγραφα της προσφοράς του προσφεύγοντος μέσω του παραπάνω εργαλείου. [...]».

8. Επειδή, στο με αρ. πρωτ. 13582/05.09.2022 έγγραφο της αναθέτουσας αρχής, με Θέμα: «Απόψεις Επιτροπής Διαγωνισμού σχετικές με την Γ.Α.Κ. Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ 1214/02.09.2022 προδικαστική προσφυγή του Οικονομικού Φορέα με την επωνυμία «... ..» αναφέρεται ότι η Επιτροπή Διενέργειας του υπόψη Διαγωνισμού εμμένει στις απόψεις της, όπως αυτές διατυπώθηκαν (ως προτάσεις) στο Πρακτικό Νο1 και Νο2, αντίστοιχα.

9. Επειδή έχει κριθεί (βλ. Ελ. Συν 1739/2016 Μείζων Σύνθεση) ότι: α) ως «ηλεκτρονική υπογραφή» νοείται ένα σύνολο δεδομένων σε ηλεκτρονική μορφή, τα οποία χρησιμεύουν ως μέθοδος απόδειξης της γνησιότητας, ενώ ως «ψηφιακή ή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή» νοείται εκείνη που συνδέεται μονοσήμαντα με τον υπογράφωντα και είναι ικανή να καθορίσει

ειδικά και αποκλειστικά την ταυτότητα του, έχει δημιουργηθεί με μέσα που ο υπογράφων μπορεί να διατηρήσει υπό τον αποκλειστικό του έλεγχο και συνδέεται με τα δεδομένα στα οποία αναφέρεται, με τρόπο ώστε να μπορεί να εντοπισθεί επακόλουθη αλλοίωση των δεδομένων, β) για τη δημιουργία ψηφιακής υπογραφής απαιτείται ο υπογράφων να κατέχει διατεταγμένο υλικό ή λογισμικό που χρησιμοποιείται για την εφαρμογή των «δεδομένων δημιουργίας της υπογραφής», για την επαλήθευση των οποίων απαιτείται η χρήση των «δεδομένων επαλήθευσης υπογραφής» (κώδικες ή δημόσια κρυπτογραφικά κλειδιά) και η έκδοση ηλεκτρονικής Βεβαίωσης, ήτοι ψηφιακού πιστοποιητικού που συνδέει μονοσήμαντα τα «δεδομένα επαλήθευσης μιας υπογραφής» (ή δημόσιο κλειδί) με ένα συγκεκριμένο φυσικό πρόσωπο και επιβεβαιώνει την ταυτότητα του, εξασφαλίζει τη γνησιότητα του υπογραφόμενου κατ' αυτόν τον τρόπο εγγράφου, την ακεραιότητα του, την εμπιστευτικότητα και τη μη αποποίηση της ευθύνης του υπογράφοντος, γ) η ψηφιακή υπογραφή που βασίζεται σε αναγνωρισμένο πιστοποιητικό, ήτοι ηλεκτρονική βεβαίωση που εκδίδεται από «πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης» και δημιουργείται από ασφαλή διάταξη δημιουργίας υπογραφής, ήτοι από διάταξη που διασφαλίζει, αφενός ότι τα δεδομένα δημιουργίας υπογραφής που χρησιμοποιήθηκαν είναι κατ' ουσίαν μοναδικά και απόρρητα και δεν μπορούν με εύλογη βεβαιότητα να αντληθούν από άλλου, ενώ προστατεύονται αποτελεσματικά από το νομίμως υπογράφοντα κατά της χρησιμοποίησης τους από τρίτους και αφετέρου ότι η υπογραφή προστατεύεται από πλαστογραφία με τα μέσα της σύγχρονης τεχνολογίας, επέχει θέση ιδιόχειρης υπογραφής, τόσο κατά το ουσιαστικό όσο και κατά το δικονομικό δίκαιο, ενώ συνιστά μέθοδο απόδειξης της γνησιότητας του ηλεκτρονικού εγγράφου. Επομένως, τα ηλεκτρονικά έγγραφα που φέρουν ασφαλή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή εξομοιώνονται, από πλευράς έννομων συνεπειών, πλήρως, με τα ιδιοχείρως υπογεγραμμένα έγγραφα και αναπτύσσουν αυξημένη αποδεικτική δύναμη (άρθρο 445 ΚΠολΔ) και, εφόσον η γνησιότητα του περιεχομένου τους δεν αμφισβητείται, αποτελούν πλήρη απόδειξη ότι η δήλωση που περιέχουν προέρχεται από τον ψηφιακώς υπογράφοντα δ) τα πιστοποιητικά δημιουργίας ψηφιακής υπογραφής που έχουν εκδοθεί από φορέα παροχής υπηρεσιών πιστοποίησης εγκατεστημένο σε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στους καλυπτόμενους από τη

νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ηλεκτρονική υπογραφή τομείς, συνεπάγονται τις ίδιες έννομες συνέπειες με τις αντίστοιχες υπηρεσίες πιστοποίησης, που παρέχονται από πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης, ο οποίος είναι εγκατεστημένος στην Ελλάδα, τα δε προϊόντα ψηφιακής υπογραφής, τα οποία συνάδουν με την κείμενη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συνεπάγονται τις ίδιες έννομες συνέπειες με τα αντίστοιχα προϊόντα ψηφιακής υπογραφής, τα οποία προέρχονται από την Ελλάδα, ε) ηλεκτρονικό έγγραφο είναι το σύνολο των δεδομένων, τα οποία, αφού εγγραφούν στο μαγνητικό δίσκο ενός Η/Υ, αποτυπώνονται στη συνέχεια, κατά τρόπο αναγνώσιμο από τον άνθρωπο, στην οθόνη του Η/Υ ή εκτυπώνονται στον προσαρτημένο εκτυπωτή (print - out) και αποτελούν απεικόνιση της εγγραφής που έχει καταχωρηθεί στη μαγνητική επιφάνεια του σκληρού δίσκου του Η/Υ. Συνεπώς, έγγραφα που εκδίδονται ηλεκτρονικά, με χρήση προηγμένης ηλεκτρονικής (ψηφιακής) υπογραφής που πληροί τις απαιτήσεις της Οδηγίας 99/93/ΕΚ, θεωρούνται νομίμως υπογεγραμμένα, έχουν δε την ίδια νομική και αποδεικτική ισχύ με τα έγγραφα που φέρουν ιδιόχειρη υπογραφή και έχουν ισχύ πρωτοτύπου με την έκδοση τους και μόνο, χωρίς να απαιτείται οποιαδήποτε επικύρωση τους.

1ο. Επειδή από το σύνολο της κείμενης νομοθεσίας καθίσταται σαφές ότι: α) η ψηφιακή υπογραφή στοχεύει στην αντικατάσταση της φυσικής υπογραφής παρέχοντας παράλληλα και τα εχέγγυα γνησιότητά της, ήτοι ταυτίζεται με την πρωτότυπη ιδιόγραφη υπογραφή, που φέρει θεώρηση γνησίου της, και β) συνιστά ουσιώδη τύπο, δεδομένης της υποχρεωτικής ηλεκτρονικής διαδικασίας υποβολής των προσφορών, η παράλειψη του οποίου δεν δύναται να θεραπευθεί. 33. Επειδή αφενός η ψηφιακή υπογραφή συνδέεται μονοσήμαντα με τον υπογράφοντα και αφετέρου η προσήκουσα υπογραφή της υπεύθυνης δήλωσης αποτελεί ουσιώδες στοιχείο αυτής και επιβάλλεται να είναι συμπληρωμένο ώστε η δήλωση να είναι έγκυρη (ΔεΦ Αθ (Ασφ) 93/2013, ΣτΕ 2017/2010, ΕΑ ΣτΕ 234/2010, πρβλ. ΕΑ 736/2009, 938/2007).

11. Επειδή ως έχει κριθεί, για τη συμμετοχή στο διαγωνισμό απαιτείται οι συμμετέχοντες οικονομικοί φορείς να διαθέτουν ψηφιακή υπογραφή,

χορηγούμενη από πιστοποιημένη αρχή ψηφιακής υπογραφής, και να εγγράφουν στο ΕΣΗΔΗΣ, σύμφωνα με την προβλεπόμενη στο άρθρο 5 της ΚΥΑ 117384/26.10.2017 διαδικασία. Εντούτοις, η απαίτηση να φέρουν οι υποβληθισόμενες με τα δικαιολογητικά κατακύρωσης υπεύθυνες δηλώσεις εγκεκριμένη προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή που υποστηρίζεται από εγκεκριμένο πιστοποιητικό δεν τάσσεται, και δη επί ποινή αποκλεισμού, ως προϋπόθεση του παραδεκτού της προσφοράς, αφού τέτοια ρήτρα δεν περιλαμβάνεται στις διατάξεις της Διακήρυξης, που αποτελούν το ειδικό κανονιστικό πλαίσιο του Διαγωνισμού, λαμβανομένου υπόψη ότι ενόψει της θέσεως στα υποβληθέντα έγγραφα φυσικής υπογραφής επικυρωμένης από τα ΚΕΠ δεν τίθεται εν αμφιβόλω εκ μόνης της μη θέσεως ψηφιακής υπογραφής η γνησιότητα των δικαιολογητικών ούτε άλλωστε αμφισβητείται η τήρηση των αρχών της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης (βλ. ΕΑ ΣτΕ 278/2019, ΔΕφ Θεσ/νίκης 315/2020).

12. Επειδή, από την επισκόπηση του συνόλου των στοιχείων της εξεταζόμενης υπόθεσης, προκύπτουν τα εξής:

Στον όρο 3.1 της ένδικης Διακήρυξης ρητώς προβλέπεται ότι οι συμμετέχοντες οικονομικοί φορείς, απαιτείται να διαθέτουν εγκεκριμένη προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή που υποστηρίζεται από εγκεκριμένο πιστοποιητικό το οποίο χορηγήθηκε από έναν εγκεκριμένο πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης. Ουδόλως δε απαιτείται από τους όρους της Διακήρυξης υποχρέωση του συμμετέχοντος στον εν λόγω διαγωνισμό, όπως, ως προς τα δικαιολογητικά συμμετοχής, επιπλέον, της ψηφιακής υπογραφής εφοδιαστεί και με πιστοποιημένες υπηρεσίες χρονοσήμανσης, που συμπληρώνουν την ψηφιακή υπογραφή, τα δε περί του αντιθέτου προβαλλόμενα από τον υπόψη Δήμο και τον παρεμβαίνοντα τυγχάνουν απορριπτέα, ως αβάσιμα. Περαιτέρω, σαφώς κατά την εν θέματι Διακήρυξη και τις διατάξεις στις οποίες αυτή παραπέμπει, η βεβαίωση που αυτόματα παρέχει το σύστημα για τη χρονοσήμανση του εγγράφου, καθιστά αυτό έγγραφο βέβαιης ημεροχρονολογίας, χωρίς άλλη διατύπωση. Ως εκ τούτου, από τη στιγμή που το έγγραφο-δικαιολογητικά συμμετοχής υποβάλλονται στον διαγωνισμό μέσω του ηλεκτρονικού συστήματος

Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ, δεν μπορεί να προκύψει προβληματισμός ή αμφιβολία για τον χρόνο σύνταξης των εγγράφων σε σχέση με τον χρόνο υποβολής τους (βλ. ad hoc ΑΕΠΠ 1434/2021, 1379/2021, 112/2021, 417/2020).

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου και δεν αμφισβητείται, η προσφεύγουσα υπέβαλε δικαιολογητικά συμμετοχής (Ε.Ε.Ε.Σ, Υπεύθυνες Δηλώσεις), που δεν φέρουν ασφαλή χρονοσήμανση, ώστε να αποδεικνύεται η ακριβής ημερομηνία και ώρα ψηφιακής υπογραφής τους. Ωστόσο, εφόσον εκ του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου δεν απαιτείται η διάθεση πιστοποιημένης χρονοσήμανσης και περαιτέρω, δεν προκύπτει αμφιβολία ως προς τον χρόνο υποβολής των επίμαχων δικαιολογητικών, καθώς αυτό βεβαιώνεται από το Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ, δεν συντρέχει, εν προκειμένω, λόγος απόρριψης της Προσφοράς της προσφεύγουσας. Ουδόλως δε δύναται να υποστηριχθεί ότι το περιεχόμενο των επίμαχων δικαιολογητικών-εγγράφων είναι πιθανό να αλλοιώθηκε με οποιονδήποτε τρόπο σε χρόνο μεταγενέστερο της υπογραφής τους. Εν όψει των ανωτέρω, γίνεται δεκτό ότι ως βασίμως υποστηρίζει η προσφεύγουσα, οι οικονομικοί φορείς ουδόλως υποχρεούνται να προβαίνουν σε θέση εγκεκριμένης ηλεκτρονικής χρονοσφραγίδας προς συμπλήρωση της ψηφιακής τους υπογραφής, αφού τούτο δεν προβλέπεται στην κείμενη νομοθεσία, αλλά ούτε και στην εν θέματι Διακήρυξη. Ειδικότερα, γίνεται δεκτό ότι ενόψει της πλήρους και ακριβούς καταγραφής του χρόνου υποβολής εγγράφων από το ηλεκτρονικό σύστημα Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ - γεγονός που μπορεί να επιβεβαιωθεί, τόσο από τους συμμετέχοντες, όσο και από την εκάστοτε αναθέτουσα αρχή/αναθέτοντα φορέα - η θέση αυτής καθαυτής της ψηφιακής υπογραφής στα έγγραφα του Διαγωνισμού (τεχνική προσφορά, οικονομική προσφορά κλπ), αποδεικνύει την τήρηση των σχετικών χρονικών ορίων. Με βάση τα προλεχθέντα, μη νομίμως απορρίφθηκε η υπό εξέταση Προσφορά, αφού τα υποβληθέντα δικαιολογητικά συμμετοχής έφεραν - κατά τον χρόνο της υποβολής τους - έγκυρη ψηφιακή υπογραφή της εταιρίας «... ...» και θα έπρεπε να γίνουν αποδεκτά, ως έγκυρα, από τον Δήμο. Επομένως, ο μοναδικός λόγος της υπό κρίση Προσφυγής θα πρέπει να γίνει δεκτός ως βάσιμος.

13. Επειδή, κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, η υπό κρίση Προδικαστική Προσφυγή θα πρέπει να γίνει δεκτή και αντίστοιχα, θα πρέπει να απορριφθεί η ασκηθείσα Παρέμβαση.

14. Επειδή, ύστερα από την προηγούμενη σκέψη, θα πρέπει να επιστραφεί το Παράβολο που κατέθεσε η προσφεύγουσα (άρθρο 363 παρ. 5 του Ν. 4412/2016 και άρθρο 5 παρ. 5 του ΠΔ 39/2017).

Για τους λόγους αυτούς

Δέχεται την Προδικαστική Προσφυγή.

Απορρίπτει την Παρέμβαση.

Ακυρώνει την υπ' αριθμ. .../2022 Απόφαση της Ο.Ε της αναθέτουσας αρχής, κατ' αποδοχή του, από 10.08.2022, Πρακτικού ελέγχου των δικαιολογητικών κατακύρωσης (No 3) της Επιτροπής Διενέργειας του υπόψη Διαγωνισμού — στην οποία ενσωματώθηκε η υπ' αριθμ. .../2022 Απόφαση της Οικονομικής Επιτροπής, με την οποία εγκρίθηκαν τα Πρακτικά No 1 και No 2 — που εκδόθηκαν στο πλαίσιο του δημόσιου ανοικτού ηλεκτρονικού Διαγωνισμού με τίτλο: «Προμήθεια και εγκατάσταση μουσειακού εξοπλισμού για το Κέντρο Υποκίνησης Προαγωγής Βιοποικιλότητας στο πλαίσιο του έργου «Fauna Assessment ... management to safeguard Biodiversity in cross-border mountainous areas of Bulgaria and Greece 'BIOINNOVATE'» (με αρ. πρωτ. .../09.06.2022 Διακήρυξη, Συστημικός αριθμός Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ: ...), κατά το μέρος που απορρίφθηκε η Προσφορά της εταιρίας με την επωνυμία «... ...» και τον διακριτικό τίτλο «... ...», σύμφωνα με το σκεπτικό της παρούσας.

Διατάσσει την επιστροφή στην προσφεύγουσα του προσκομισθέντος Παραβόλου, ποσού εξακοσίων ευρώ 600,00€

Αριθμός απόφασης: 1532/2022

(άρθρο 363 παρ. 5 του Ν. 4412/2016 και άρθρο 5 παρ. 5 του ΠΔ 39/2017).

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στις 10 Οκτωβρίου 2022 και εκδόθηκε στις 31 Οκτωβρίου 2022, στον Άγιο Ιωάννη Ρέντη.

ΤΟ ΜΟΝΟΜΕΛΕΣ ΚΛΙΜΑΚΙΟ

Ο Γραμματέας

ΧΡΥΣΑΝΘΗ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΥ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΑΡΛΑΣ

Α.Α.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΛΥΚΟΥΔΗ